

بررسی نقش میانجی گرانه جهت‌گیری هدف در رابطه ابعاد هویت با

عواطف دانشجویان تربیت‌بدنی

شیرین سادات حسنی عطار^{۱*}، علی مشهدی^۲ و زبیر صمیمی^۳

تاریخ دریافت: ۹۵/۱۱/۲۱ صص ۲۲۲-۲۰۷ تاریخ پذیرش: ۹۶/۰۶/۲۱

چکیده

پژوهش حاضر باهدف بررسی نقش میانجی‌گری جهت‌گیری هدف در رابطه با ابعاد هویت و عواطف دانشجویان تربیت‌بدنی صورت گرفت. این پژوهش از نوع توصیفی-تبیینی بود. بدین منظور با توجه به جدول مورگان تعداد ۲۰۱ نفر از دانشجویان دانشکده تربیت‌بدنی دانشگاه فردوسی مشهد که در سال تحصیلی ۹۲-۹۳ مشغول به تحصیل بودند به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای مرحله‌ای انتخاب و با استفاده از مقیاس‌های جهت‌گیری هدف، ابعاد هویت و عواطف مثبت و منفی مورد ارزیابی قرار گرفتند و داده‌های حاصل با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر تجزیه و تفسیر شدند. نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان داد بین سه هویت شخصی، اجتماعی ($p < 0/001$) و ملی ($p < 0/01$) باعاطفه مثبت رابطه مثبت و معناداری است. درحالی‌که بین هویت مذهبی و عاطفه مثبت رابطه معناداری نیست. همچنین سه هویت اجتماعی ($p < 0/05$)، ملی و مذهبی ($p < 0/01$) باعاطفه منفی رابطه مثبت و معناداری دارد؛ اما هویت شخصی رابطه معناداری باعاطفه منفی ندارد. همچنین، بین اهداف تسلط-گرایشی ($p < 0/01$) و تسلط-اجتنابی ($p < 0/001$) باعاطفه مثبت رابطه مثبت و معناداری است. عواطف منفی نیز، باهدف عملکردی-اجتنابی رابطه مثبت معنادار و باهدف تسلط-اجتنابی رابطه منفی معنادار دارد ($p < 0/05$). شاخص‌های کلی آزمون الگوی پیشنهادی اولیه حکایت از عدم برازش الگوی موردنظر محققین داشت ($df = 210$ ، $RSMEA = 0/13$ ، $GFI = 0/92$ ، $AGFI = 0/78$ ، $CFI = 0/85$)؛ به‌منظور برازش الگوی تأیید نشده اولیه، تصحیحات متعددی بر اساس مبانی نظری و تجربی صورت گرفت و شاخص‌های کلی آزمون الگوی پیشنهادی تصحیح‌شده، حاکی از برازش کلی این الگو شد ($df = 2/54$ ، $RSMEA = 0/08$ ، $GFI = 0/94$ ، $AGFI = 0/86$ ، $CFI = 0/91$). با توجه به نتایج پژوهش حاضر می‌توان گفت از بین متغیرهای برون‌زاد

^۱ کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد قوچان

^۲ دانشیار دانشگاه فردوسی مشهد

^۳ دانشجوی دکتری دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

* نویسنده مسئول: balini88@yahoo.com

موجود در الگوی تائید شده نهایی منفی اثرات غیرمستقیم دارند و هویت شخصی با میانجی‌گری هدف تسلط گرایشی منجر به عاطفه مثبت می‌گردد.

کلید واژه‌ها: ابعاد هویت، عواطف، جهت‌گیری هدف

مقدمه

امروزه، رسیدن به یک هویت^۱ موفق در سطح فردی و برقراری تعادل در سطح اجتماع از جمله مسائل مطرحی است که در کانون توجه بسیاری از اندیشمندان و پژوهشگران حوزه روانشناسی قرار گرفته است. از نظر (Marcia, 1996) هویت عبارت است از سازمان دادن یک خود درونی که دستیابی به تعهد از اصلی‌ترین شاخص شناسایی آن بوده و دربردارنده ساخت خود، سیستم باورها، آرزوها، عقاید، مهارت‌ها و تاریخچه فردی هست (Kroger & Marcia, 2005). در این خصوص، رویکردهای متعددی عنوان شده و مطرح‌ترین این رویکردها، رویکرد محتوا نگر است که طبق این رویکرد، محتوای خودپنداری و تشکیل آن به دلیل آنکه هویت تعدیل‌کننده و تنظیم‌کننده گستره وسیعی از رفتارها و عملکردهای انسان است مهم می‌باشد (Baumeister, 1999). بر این اساس، هویت به‌عنوان یک ویژگی شخصیتی بوده و از دیگر سو، از همبسته‌های جهت‌گیری هدف^۲ که یکی از جدیدترین رویکردهای مطرح در حیطه روان‌شناسی انگیزش است (Kaplan & Maher, 2007)، نیز همان پنداره فرد از خود می‌باشد، که از طریق آن، فرد به مفهوم یکپارچه‌ای از خود دست پیدا می‌کند و بر اساس آن در زندگی به قضاوت ارزشی می‌پردازد (Elliot, 2006).

به‌زعم (Erikson, 1968) هویت فرایند مستتر در فرد و فعالیت‌های جمعی او بوده و حالتی است که فرد بتواند بین تصویری که از ثبات و یگانگی خود دارد و تصویری که دیگران از او دارند هماهنگی ایجاد کند. به‌عنوان مثال، در جوامعی که هویت اجتماعی افراد تقویت می‌شود، افراد نقطه‌ضعف‌های خود را به‌عنوان نشانه‌هایی در جهت تلاش بیشتر در نظر می‌گیرند. بر همین اساس، در جهت‌گیری هدف نیز خطاها به‌عنوان نشانه‌هایی در جهت تلاش، بیشتر جهت فائق آمدن بر مسائل در نظر گرفته می‌شود (Boekaerts, 1988).

محققان اهداف پیشرفت را به‌عنوان چارچوب ذهنی شناختی^۳ اجتماعی قلمداد می‌کنند (Elliot & Reyes, 2003) که شخص را در تفسیر موقعیت‌ها، پردازش اطلاعات، رویارویی با تکلیف

¹ Identity

² Achievement Goal

و مقابله با چالش‌ها راهنمایی می‌کند (Kaplan & Flum, 2010). در واقع، به‌زعم (Archer & Ames, 1988) نحوه‌ی واکنش فرد به دنیای پیرامون، تحت تأثیر این جهت‌گیری قرار دارد. طبق تعریف (Ames, 1992) نیز جهت‌گیری بیانگر الگوی منسجمی از باورها اسناد و هیجانات فرد است که سبب می‌شود تا فرد به طرق مختلف به موقعیت‌ها گرایش پیدا کند در آن زمینه به فعالیت بپردازد و سرانجام پاسخی ارائه دهد. پس جهت‌گیری هم بیانگر محتوای اموری است که افراد برای رسیدن به آن‌ها تلاش می‌کنند و هم چرایی و چگونگی تلاش افراد برای نیل به اهداف مختلف را مشخص می‌سازد (Pintrich, 2000). نتایج تحقیقات حاکی از ارتباط ابعاد مختلف هویت با جهت‌گیری مذهبی (Sanchez & Carter, 2005)، میزان فعالیت‌های پرورشی (Sadowski, 2008)، سبک‌های دل‌بستگی (Korsgaard, Brodt & Sapienza, 2005)، سلامت روانی (Carless & Douglas, 2008)، سرمایه‌ی اجتماعی (Côté, 2005)، شخصیت (White, Poulsen & Hyde, 2017)، درک کیفیت روابط (Brown, 2011)، انگیزه مطالعه (Avda & Magno, 2014) بوده است. نتایج پژوهش‌های مختلفی نشان داده است که ورزشکاران هدف‌هایی را در طول رقابت برمی‌گزینند و برای دستیابی به آن‌ها تلاش می‌کنند. افراد بر اساس جهت‌گیری‌هایی که انتخاب می‌کنند، با دلایل متفاوتی در فعالیت‌های ورزشی درگیر شده و با روش‌های گوناگون در موقعیت‌های مختلف برانگیخته می‌شوند. این جهت‌گیری‌ها در ورزش، باعث چیره شدن بر مشکل، کسب مهارت، غلبه بر موانع و عملکرد بهتر نسبت به دیگران می‌شود. این افراد، رقابت‌طلبی بسیار بالایی دارند و موقعیت و شرایط ورزشی را به‌طور متفاوتی نسبت به سایر افراد در نظر می‌گیرند و نوع ادراک آن‌ها از این شرایط رقابتی، بر رفتار آن‌ها تأثیرگذار می‌باشد (Zuccheromaglio & Alby, 2011).

همچنین یکی دیگر از متغیرهایی که در سال‌های اخیر توجه پژوهشگران روانشناسی ورزشی را به خود معطوف کرده است، عواطف می‌باشد، عواطف یکی از جنبه‌های هویتی انسان بوده که مانند جنبه‌های دیگر شخصیتی افراد متفاوت است و بیشتر به روش‌های مثبت و منفی خودنمایی می‌کند. وجود عاطفه مثبت^۱ در افراد نشانه رضایت نسبی آن‌ها از شرایطی که در آن به سر می‌برند، بوده و میزان آمادگی فرد برای مبارزه‌های آتی را بالا می‌برد (Isen, 2001). افرادی که عاطفه مثبت را تجربه می‌کنند، در چنین موقعیتی قادرند که اهداف خود را در دسترس ببینند و گسترش دهند (Fredrickson, 2001). به‌عبارت‌دیگر، انسانی که عواطف مثبت را تجربه می‌کند، فارغ از هرگونه اضطراب و نگرانی و درروند جستجوی هدف‌های جدید، از فرصت‌ها نهایت استفاده را کرده و پیگیر هدف‌های خود می‌باشد؛

¹ Positive affectivity

بنابراین، عواطف مثبت تمایل فرد را به سمت جستجو پذیرش اهداف جدید سوق داده و به‌طور کلی، فعالیت‌هایی را به وجود می‌آورد که موجب لذت و تقویت آن احساسات از راه‌های عقلانی، قابل پاسخ و مناسب می‌شود (Perrewé & Spector, 2002). در مقابل، عاطفه منفی بعد کلی پریشانی و اشتغال ذهنی ناخوشایند است (Douglas, & Martinko, 2001) که مشتمل بر حالات خلقی نامطلوب بوده و افراد را از دستیابی به اهداف خود باز می‌دارد (Watson, Clark & Tellegen, 1988). نتایج مطالعات در زمینه عواطف نیز حاکی از تأثیر عاطفه منفی بر افزایش درد و استرس (Avey, Xue, Lu, Levin, & Peterson, 2012)، خطرپذیری (Luthans, Hannah, Sweetman, & Ross, 2010)، خشم و بازداری اجتماعی (Biscaia, Correia, Rosado, Maroco & Ross, 2010)، افسردگی (Sanchez & Carter, 2005) و تأثیر عاطفه مثبت بر روی ارتباطات شناختی گسترده (Berry & Hansen, 1996) بوده است؛ اما نقش عواطف در بین ورزشکاران می‌تواند بسیار بارز باشد. بهترین دیدگاه عواطف و هیجان در ورزش، نظریه اسناد واینر در هیجان می‌باشد. در دیدگاه کلی، واینر اعتقاد دارد که تجربه‌های هیجانی در ورزش زیاد است، زیرا سرمایه‌گذاری هیجانی قوی‌ای در آن‌ها وجود دارد (Khodafanahi, 2014). نتایج پژوهشی با ۱۲ ورزشکار نخبه نشان دادند که ارزیابی‌ها و عواطف منفی تجربه‌شده در حین مسابقه در عملکرد آینده ورزشکار اثری ناتوان‌کننده دارد و به علت عدم کنترل بر افکار و علائم، رفتار ورزشکار را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Neil, Hanton, Mellalieu, Fletcher, 2011). (Nichols, Polman, Levy, 2011) در مطالعه‌ای مقطعی نشان دادند که عواطف به‌اندازه زیادی با عوامل دخیل در عملکرد رضایتمند ورزشکاران مرتبط است.

از یک‌سو فرهنگ‌های مختلف، ساختارهای هویتی متعددی را رشد داده و ساختار هویتی نیز ارزش‌ها، باورها، انگیزش‌ها، نقش‌ها و اهداف فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد و از این طریق جهت‌گیری هدف فرد را تعیین می‌کنند. از سوی دیگر نیز، پژوهش‌های انجام‌شده در حوزه روانشناسی نشان می‌دهد هدف‌گرایی پیامدهای شناختی، هیجانی و انگیزشی در افراد دارد که عملکرد آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Dweck, Leggett, 1988). مطابق نظر (Markus, & Kitayama, 1991) عواطف به‌عنوان بخشی از هیجانات افراد تحت تأثیر ساختار فرهنگی خود است که در ابعاد هویت تبلور می‌یابد؛ بنابراین، به‌زعم (Matos, Lens & Vansteenkiste, 2007) همواره، جهت‌گیری‌های هدف در ارتباط با رفتار عاطفی و ابعاد هویتی می‌تواند پیش‌بینی‌کننده باشد. بر اساس آنچه که مطرح شد، می‌توان گفت جهت‌گیری هدف به‌عنوان یک واسطه انگیزشی بین ابعاد هویت و عواطف مثبت و منفی عمل می‌کند. از سویی دیگر، ساختار هویتی یا پنداره‌ی فرد از خودش، عامل مهمی است که گرچه تأثیرش بر جهت‌گیری هدف به‌گونه‌ای ضمنی و نظری مورد تأیید قرار گرفته است (Boekaerts, 1998؛ Was, Al-Harthi, Stack-Oden & Isaacson, 2009).

لیکن، یا جهت‌گیری هدف به‌طور خاص موردنظر نبوده و فرآیندها و کنش‌های شناختی-انگیزشی که در شکل‌گیری اهداف نقش دارند، بررسی شده‌اند و یا جهت‌گیری هدف در چهارچوب مدل‌های دیگری بررسی شده است. لذا، پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به این سؤال است که چگونه ابعاد مختلف هویت، نوع اهداف انتخابی فرد را متأثر می‌سازد و چگونه این عامل چه به‌صورت مستقیم و چه به‌صورت متوالی عواطف مثبت و منفی را پیش‌بینی می‌کند؟

روش پژوهش

طرح پژوهش از نوع طرح‌های توصیفی-تبیینی بود که باهدف بررسی نقش میانجی گرانه جهت‌گیری هدف در رابطه ابعاد هویت با عواطف دانشجویان تربیت‌بدنی صورت گرفت. جامعه آماری کلیه دانشجویان دانشکده تربیت بدنی دانشگاه فردوسی مشهد بوده که در سال تحصیلی ۹۳-۹۲ مشغول به تحصیل می‌باشند (۴۲۰ نفر). تعداد ۲۰۱ نفر از دانشجویان طبق جدول کرجسی و مورگان^۱ و به شیوه خوشه‌ای مرحله‌ای انتخاب شدند. به این صورت که از دانشکده مذکور چند کلاس به تصادف انتخاب و به‌منظور رعایت اخلاق پژوهش، پس از توضیح مختصری در مورد اهداف پژوهش و جلب مشارکت آزمودنی‌ها از آن‌ها خواسته شد مقیاس ابعاد هویت، جهت‌گیری هدف و پرسشنامه عواطف مثبت و منفی را تکمیل نمایند. داده‌های حاصل با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر تحلیل و تفسیر شد.

ابزارهای پژوهش

مقیاس جهت‌گیری هدف^۲: این پرسشنامه به‌وسیله (Elliot & McGregor, 2001) جهت سنجش جهت‌گیری هدف طراحی شده و شامل ۱۲ پرسش می‌باشد. دامنه نمرات مقیاس از ۱ (اصلاً در مورد من صدق نمی‌کند) تا ۷ (کاملاً در مورد من صدق می‌کند) می‌باشد. هر خرده مقیاس شامل سه ماده است. نمره کل هر خرده مقیاس از طریق جمع کردن ماده‌ها به دست می‌آید که بین ۳-۲۱ متغیر است. در هر خرده مقیاس هر چه نمره فرد بالاتر باشد، یعنی از جهت‌گیری مذکور بیشتر استفاده می‌کند. در پژوهش (Elliot & McGregor, 2001) ضریب آلفای کرونباخ، مقیاس هدف‌های تبحر گرا، اجتناب از تبحر، عملکرد گرا و اجتناب از عملکرد را به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۸۹، ۰/۹۲ و ۰/۸۳ گزارش گردیده که نشان می‌دهد مقیاس مذکور از همسانی درونی قابل قبولی

¹ Kerjcie and Morgan

² Chievement Goal Questionnaire

برخوردار است. در پژوهش (Moshtaghi, 2012) میزان آلفای کرونباخ برای اهداف بحر گرا، اجتناب از تبحر، عملکرد گرا و اجتناب از عملکرد را به ترتیب ۰/۷۹، ۰/۷۵، ۰/۷۵ و ۰/۶۸ گزارش گردید. مقیاس ابعاد هویت^۱: این مقیاس توسط (Cheek, Smith & Tropp, 2002) به منظور سنجش ابعاد هویت طراحی شده و با ۳۷ گویه، هویت را در ابعاد شخصی، اجتماعی، ارتباطی، قومی- نژادی و ملی- مذهبی مورد ارزیابی قرار می‌دهد. در مطالعه (Hashemi & Jokar, 2010) با اقتباس از فرم چهارم پرسشنامه‌ی AIQ-IV ویرایش ششم پس از تعیین روایی، با توجه به پایین بودن روایی و پایایی گویه‌های ارتباطی و قومی- نژادی، این ابعاد حذف و بعد هویت ملی- مذهبی نیز در دو قالب مجزا شامل هویت ملی و هویت مذهبی مورد بررسی واقع شدند. در مجموع ۲۹ گویه ابعاد هویت شخصی، اجتماعی، ملی، مذهبی را می‌سنجند. شیوه‌ی نمره‌گذاری این ابزار، بر اساس مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت، از اهمیتی ندارد (۱) تا اهمیت فوق‌العاده‌ای (۵) تنظیم شده است. پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای هویت شخصی، هویت اجتماعی، هویت ملی و هویت مذهبی به ترتیب ۰/۷۹، ۰/۷۹، ۰/۸۶، ۰/۹۱ حاصل گردید.

مقیاس عواطف مثبت و منفی^۲: این پرسشنامه به وسیله (Watson, Clark & Tellegen, 1988) جهت سنجش عاطفه مثبت و منفی طراحی شده و شامل ۲۰ پرسش می‌باشد که هر ۱۰ پرسش آن، یکی از انواع عواطف را مورد سنجش قرار می‌دهد. گویه‌ها در طیف لیکرت از نمره ۱ (به هیچ وجه) تا ۵ (بسیار زیاد) بوده و دامنه نمرات برای هر خرده مقیاس بین ۱۰ تا ۵۰ متغیر می‌باشد. در مطالعه آنان، ضرایب سازگاری درونی برای خرده مقیاس عاطفه مثبت از ۰/۸۶ تا ۰/۹۰ و برای عاطفه منفی از ۰/۸۴ تا ۰/۸۷ گزارش گردیده است. در پژوهش (Yosefi, 2015) پایایی پرسشنامه حاضر با استفاده از آلفای کرونباخ به ترتیب برای عواطف مثبت و منفی برابر با ۰/۷۷ و ۰/۸۵ بود.

یافته‌ها

یافته‌های این پژوهش در دو سطح توصیفی و آماری-استنباطی محاسبه شد که در قسمت نخست به یافته‌های توصیفی و در مرحله بعد به یافته‌های آماری-استنباطی اشاره می‌گردد.

جدول ۱. شاخص‌های آمار توصیفی و ضرایب همبستگی ابعاد هویت و عواطف

متغیر	شاخص‌های توصیفی		مقدار همبستگی (مقدار معناداری)
	انحراف معیار	میانگین	عاطفه مثبت
			عاطفه منفی

¹ Aspects of identity questionnaire

² Positive and Negative Affects Scale

هویت شخصی	۳۵/۶۵	۴/۶۸	۰/۳۶ (۰/۰۰۱)***	-۰/۰۰۱ (۰/۹۸)
هویت اجتماعی	۱۶/۵۳	۳/۶۷	۰/۲۶ (۰/۰۰۱)***	۰/۱۳ (۰/۰۵)*
هویت ملی	۲۴/۲۶	۶/۳۰	۰/۱۹ (۰/۰۰۶)**	۰/۲۰ (۰/۰۰۳)**
هویت مذهبی	۲۲/۹۶	۶/۲۷	۰/۰۹ (۰/۱۶)	۰/۲۲ (۰/۰۰۲)**

*** p<0/001 **p<0/01 *p<0/05

بر اساس نتایج جدول ۱ میانگین و انحراف معیار نمرات هویت شخصی $۴/۶۸ \pm ۳۵/۶۵$ ، هویت اجتماعی $۳/۶۷ \pm ۱۶/۵۳$ ، هویت ملی $۶/۳۰ \pm ۲۴/۲۶$ ، هویت مذهبی $۶/۲۷ \pm ۲۲/۹۶$ می‌باشد. نتایج ضرایب همبستگی نشان می‌دهد بین سه هویت شخصی، اجتماعی ($p<۰/۰۰۱$) و ملی ($p<۰/۰۱$) با عاطفه مثبت رابطه مثبت و معناداری است. درحالی‌که بین هویت مذهبی و عاطفه مثبت رابطه معناداری نیست. سه هویت اجتماعی ($p<۰/۰۵$)، ملی و مذهبی ($p<۰/۰۱$) با عاطفه منفی رابطه مثبت و معناداری دارد؛ اما هویت شخصی رابطه معناداری باعاطفه منفی ندارد.

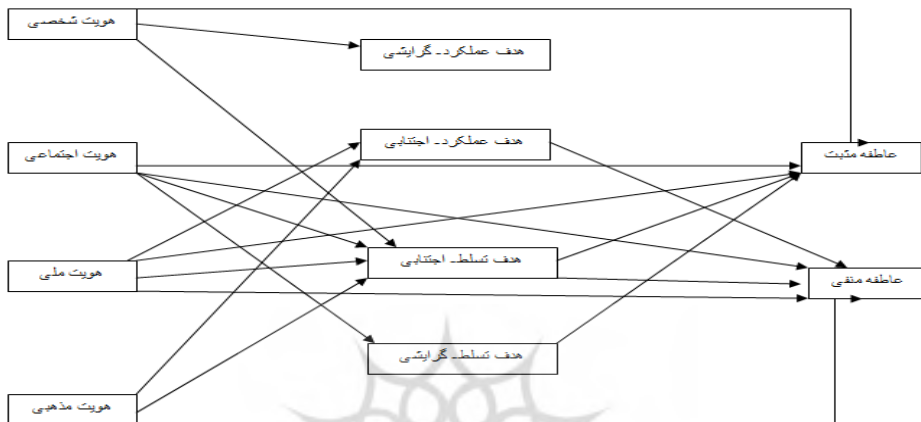
جدول ۲. شاخص‌های آمار توصیفی و ضرایب همبستگی اهداف پیشرفت و عواطف

متغیر	شاخص‌های توصیفی		مقدار همبستگی (مقدار معناداری)	
	میانگین	انحراف معیار	عاطفه مثبت	عاطفه منفی
هدف عملکردی-گرایشی	۱۶/۰۲	۳/۷۷	-۰/۰۶ (۰/۳۵)	-۰/۰۲ (۰/۷۳)
هدف عملکردی-اجتنابی	۱۲/۲۸	۵/۵۱	-۰/۱۲ (۰/۰۸)	۰/۱۵ (۰/۰۲)*
هدف تسلط-گرایشی	۱۷/۶۵	۳/۳۲	۰/۱۹ (۰/۰۰۶)***	۰/۱۰ (۰/۱۵)
هدف تسلط-اجتنابی	۱۱/۲۵	۲/۲۹	۰/۲۳ (۰/۰۰۱)***	-۰/۱۶ (۰/۰۲)*

*** p<0/001 **p<0/01 *p<0/05

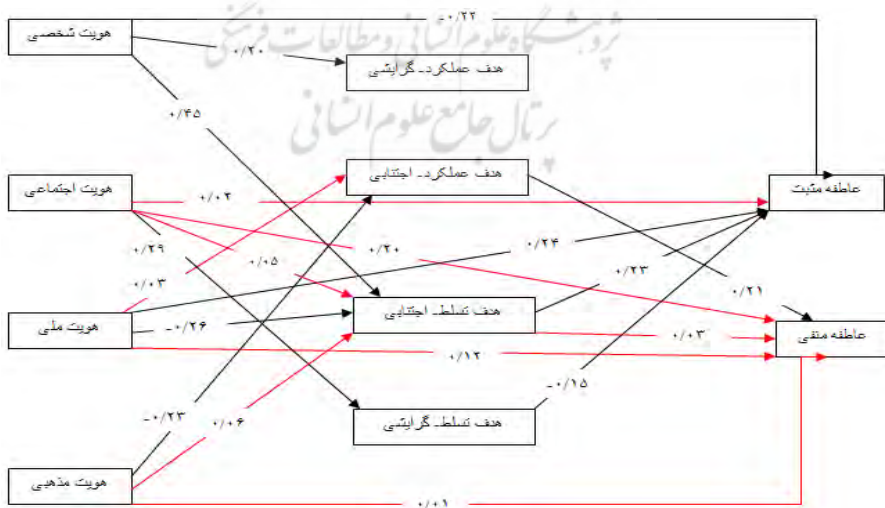
بر اساس نتایج مندرج در جدول ۲ میانگین و انحراف معیار نمرات هدف عملکردی-گرایشی $۳/۷۷ \pm ۱۶/۰۲$ ، هدف عملکردی-اجتنابی $۵/۵۱ \pm ۱۲/۲۸$ ، هدف تسلط-گرایشی $۳/۳۲ \pm ۱۷/۶۵$ و هدف تسلط-اجتنابی $۲/۲۹ \pm ۱۱/۲۵$ می‌باشد. همچنین، نتایج ضرایب همبستگی نشان می‌دهد بین اهداف تسلط-گرایشی ($p<۰/۰۱$) و تسلط-اجتنابی ($p<۰/۰۰۱$) باعاطفه مثبت رابطه مثبت و معناداری است. همچنین عواطف منفی باهدف عملکردی-اجتنابی رابطه مثبت معنادار و باهدف تسلط-اجتنابی رابطه منفی معنادار دارد ($p<۰/۰۵$).

آزمون مدل علی مورد نظر



شکل ۱. الگوی پیشنهادی اولیه

به منظور بررسی اینکه اهداف پیشرفت نقش میانجی را در رابطه بین ابعاد هویت و عواطف ایفا می کنند الگوی فوق طراحی و برای بررسی برازش این الگو از روش تحلیل مسیر استفاده شد (نمودار ۱).



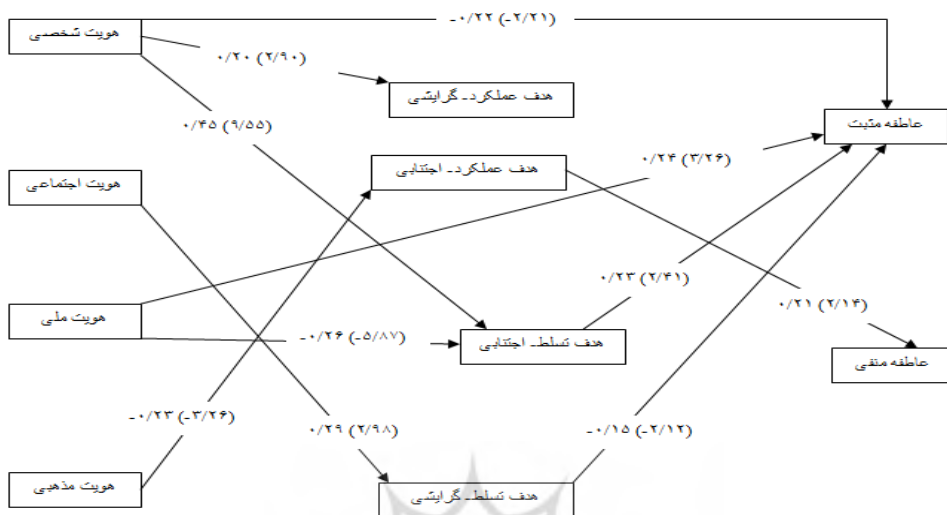
شکل ۲. شاخص های آماری الگوی تأیید نشده اولیه

برازندگی الگوی پیشنهادی بر اساس شاخص مجذور خی دو، شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)، شاخص نیکویی برازش (GFI)، شاخص نیکویی برازش تعدیل‌شده (AGFI) و ریشه-۶ خطای میانگین مجذورات تقریب (RMSEA) مورد بررسی قرار گرفت. به منظور برازش الگو ضروری است که شاخص‌های فوق استانداردهای لازم را داشته باشند. چنانچه شاخص $2/df$ کوچک‌تر از ۳ باشد، مقدار RSMEA از ۰/۱ کوچک‌تر و به صفر نزدیک‌تر باشد و همچنین شاخص‌های برازش GFI، AGFI و CFI به یک نزدیک‌تر باشند، بیانگر آن است که الگوی پیشنهادی تأیید شده است (شرملة-انگل، موسیراگر و مولر، ۲۰۰۳). بر این اساس، شاخص‌های کلی آزمون الگوی پیشنهادی اولیه حکایت از عدم برازش کلی این الگو داشت ($92/12 = 2$ ، $21 = df$ ، $RSMEA = 0/13$ ، $GFI = 0/92$ ، $AGFI = 0/78$ ، $CFI = 0/85$ ؛ که این الگوی برازش نیافته در نمودار ۲ قابل مشاهده است. در نمودار ۲ ضرایب مسیر مربوط به ضریب‌های معنادار و غیر معنادار (قرمز رنگ) ارائه شده است.

جدول ۳. شاخص‌های نیکویی برازش الگوی پیشنهادی

CFI	AGFI	GFI	RMSEA	χ^2/df	Df	χ^2
۰/۹۱	۰/۸۶	۰/۹۴	۰/۰۸	۲/۵۴	۲۰	۵۰/۸۵

برای برازش الگوی تأیید نشده اولیه، تصحیحات متعددی بر اساس مبانی نظری و تجربی صورت گرفت تا در نهایت الگوی مندرج در نمودار ۳ مورد تأیید قرار گرفت. کلیه ضرایب مسیر و مقادیر t داخل پرنانز در سطح ۰/۰۵ معنادار می‌باشد. در واقع، مسیرهای قرمز رنگ در نمودار ۲ که ضرایب مسیر آن‌ها ضعیف بود و از لحاظ آماری نیز معنادار نبودند و برازش الگو را دچار اشکال کرده بودند؛ در الگوی تصحیح‌شده از الگو حذف گردیدند. شاخص‌های کلی این الگوی پیشنهادی تصحیح‌شده در جدول ۳ قابل مشاهده است. با توجه به نتایج مندرج در جدول فوق، شاخص‌های کلی آزمون الگوی پیشنهادی تصحیح‌شده، استانداردهای مورد نظر را دارند و مقادیر آن‌ها حاکی از برازش کلی این الگو است ($154 = \chi^2/df$ ، $108 = RMSEA$ ، $GFI = 0/94$ ، $AGFI = 0/86$ ، $CFI = 0/91$).



شکل ۳. الگوی تعدیل شده و تأیید شده نهایی

بحث و نتیجه گیری

از یکسو عواطف به عنوان بخشی از هیجانات افراد تحت تأثیر ساختار فرهنگی است که در ابعاد هویت تبلور می‌یابد. از سوی دیگر نیز همواره، جهت‌گیری‌های هدف در ارتباط با رفتار عاطفی و ابعاد هویتی می‌تواند پیش‌بینی کننده باشد؛ بنابراین مطالعه حاضر باهدف نقش میانجی‌گری جهت‌گیری هدف بر ارتباط بین ابعاد هویت با عواطف دانشجویان تربیت‌بدنی صورت گرفت.

بر اساس الگوی موردنظر محققین ابعاد هویت به عنوان متغیرهای برون‌زا، اهداف پیشرفت به عنوان متغیرهای میانجی و عواطف به عنوان متغیرهای درون‌زا در نظر گرفته شده بودند که در ابتدا برازش الگوی اولیه تأیید نشد سپس تصحیحات متعددی بر اساس مبانی نظری و تجربی صورت گرفت تا در نهایت الگوی تعدیل شده‌ای با توجه به شاخص‌های کلی آزمون الگوی پیشنهادی تصحیح شده، استانداردهای موردنظر را یافتند و مقادیر آن‌ها حاکی از برازش کلی الگو شد.

نتایج مدل تعدیل شده بیانگر این بود که متغیرهای برون‌زا (هویت شخصی و هویت ملی) و میانجی (هدف تسلط^۰ اجتنابی و هدف تسلط-گرایشی) اثر مستقیم معناداری بر عاطفه مثبت دارند؛ که از بین این متغیرها هویت شخصی و هدف تسلط-گرایشی اثر منفی و هویت ملی و هدف تسلط^۰ اجتنابی اثر مثبت بر عاطفه مثبت داشتند. این در حالی بود که هویت اجتماعی به عنوان یکی از متغیرهای برون‌زا تنها اثر غیرمستقیم بر عاطفه مثبت داشت. همچنین، متغیر برون‌زا

هویت مذهبی اثر غیرمستقیم و متغیر میانجی هدف عملکرد-اجتنابی اثر مستقیم بر عاطفه منفی داشت. در مجموع، از بین متغیرهای برون‌زاد موجود در الگوی تأیید شده نهایی، تنها هویت اجتماعی بر عاطفه مثبت و هویت مذهبی بر عاطفه منفی اثرات غیرمستقیم داشت. در همین راستا تحقیقات (Geest & Brown, 2011; Seo & liles, 2009) نشان داد عاطفه مثبت و منفی پیش‌بینی کننده مثبت هدف تسلط و هدف‌گرایی است؛ اما عاطفه مثبت پیش‌بینی کننده هدف اجتنابی نیست و تنها عاطفه منفی به صورت مثبت آن را پیش‌بینی می‌کند؛ دلالت‌های تجربی نیز در این راستا نشان داده‌اند که عاطفه مثبت به‌طور مثبت با انتخاب هدف رابطه دارد.

وجود رابطه منفی بین هویت شخصی باعاطفه مثبت، می‌تواند بیانگر این موضوع باشد آن‌هایی که هویت شخصی دارند و برای خود ارزش و اهمیت زیادی قائل هستند (افراد فردگرا) عاطفه مثبت کمتری را تجربه می‌کنند؛ همچنین احساس هویت شخصی در نوجوان به تدریج بر پایه همانندسازی‌های گوناگون دوران کودکی تکوین می‌یابد. نوجوانان از راه جمع‌بندی این ارزش‌ها و ارزیابی‌ها می‌کوشند تصویر یکپارچه‌ای از خود به دست آورند. هراندازه ارزش‌هایی که از سوی والدین، معلمان و همسالان ابراز می‌شود همخوانی بیشتری باهم داشته باشند، به همان نسبت کار هویت‌یابی نوجوان آسان‌تر پیش می‌رود. در همین راستا از نظر (Marcia, 1966) روان‌درمانی بیش از همه حوزه‌های روان‌شناختی می‌تواند از رویکرد پایگاه هویت بهره‌برد و توجه به چگونگی شکل‌گیری هویت مراجع وضعیت کنونی او در این زمینه برای درمان بسیار سودمند و بی‌توجهی به آن می‌تواند نتایج زاینباری در برداشته باشد.

در خصوص رابط مثبت بین هویت شخصی باهدف عملکرد‌گرایی می‌توان گفت با توجه به اینکه فردی با هویت شخصی که در به دست آوردن هنجار و هویتش فقط خودش نقش داشته، دوست دارد در رقابت‌هایش با دیگران همیشه پیروز و این احساس برتری را داشته باشد. افرادی که دارای هویت شخصی بالایی هستند درزمینه ایدئولوژی، عقاید گذشته را مجدداً ارزشیابی نموده و به راه‌حل می‌رسند. آنان متفکر و درون‌نگر هستند و از نظر شناختی در شرایط تحت استرس، عملکرد بسیار خوبی داشته و پذیرای تجارب جدید هستند. در همین راستا به‌زعم (Erikson, 1968) هنگامی که فرد بتواند بین تصویری که از یگانگی و ثبات درونی خود دارد و آن تصویری که دیگران از یگانگی و ثبات وی دارند هماهنگی ایجاد کند، اعتمادبه‌نفس حاصل می‌گردد.

همچنین، بین هویت ملی و هدف تسلط اجتناب رابطه منفی وجود داشت. در این زمینه باید گفت درون یک اجتماع ملی میزان تعلق وفاداری اعضاء به هر یک از عناصر و نمادهای ملی نظیر سرزمین، دین، آیین، مناسک، تاریخ، زبان، مردم و دولت، شدت احساس هویت ملی آن‌ها را مشخص می‌کند. افرادی که هویت ملی بالایی دارند بر اساس جامعه هویتشان تعیین‌شده و هدف تسلط اجتناب‌پائینی دارند؛ چون به علائق خود توجه نمی‌کنند. این افراد به نیاز جامعه توجه

می کنند مانند افرادی که به کارهای سیاسی علاقه ای ندارند ولی به خاطر حفظ کشور و هویت ملی به سمت این مشاغل خواهند رفت (Geest & Brown, 2011).

در قسمت دیگری از یافته های پژوهش؛ نقش میانجیگری هدف عملکرد اجتنابی در رابطه هویت مذهبی باعاطفه منفی مورد تأیید قرار گرفت. این یافته حاکی از این است افرادی که دارای هویت مذهبی بالایی هستند، احساس رقابت با افراد دیگر را نداشته و این امر سبب کاهش استرس و اضطراب در آنان می شود. همچنین از لحاظ درونی به خود اعتماد کافی داشته و این عمل باعث می شود که عاطفه منفی را تجربه نکنند. در قسمت دیگری از یافته ها، نقش میانجیگری هدف تسلط گرایشی در رابطه هویت اجتماعی باعاطفه مثبت مورد تأیید قرار گرفت که می توان گفت فرآیندهای تشکیل دهنده هویت اجتماعی، بر اساس ساختار اجتماعی تعیین می شوند. هویت نیز که متأثر از روابط اجتماعی نسبت به ساختار اجتماعی، واکنش نشان می دهد، باعث تغییر آن شده یا موجب حفظ و بقای آن می گردد (Khodafanahi, 2014). ساختار اجتماعی می تواند موجب پیدایش انواع هویت اجتماعی در افراد شده و به خوبی قابل تشخیص باشد؛ لذا به وضوح می توان گفت هویت اجتماعی خصلت یا خصیصه همه انسان ها به عنوان موجوداتی اجتماعی است و بر درک افراد از خود استوار بوده و ذاتی نیست؛ بلکه محصول توافق و عدم توافق میان افراد است. آنچه یک گروه انسانی را هویت می بخشد، شباهتی است که باعث تفاوت آن ها از گروه های دیگر می شود. شباهت و تفاوت، معناهایی هستند که افراد، آن ها را می سازند. فرهنگ جوامع بشری نیز، فرآیند تفاوت و شباهت را عینیت می بخشد. بدین ترتیب، اهداف تسلط گرایشی هم به نوبه خود، باعث شکل گیری مقوله های هویتی در بین جوامع بشری می شوند. زیرا افرادی که نیازشان به شایستگی برآورده شده است به صلاحیت و قابلیت خود در اثرگذاری در محیط و مؤثر بودن در تعاملات اجتماعی باور دارند و به دنبال رونق و گسترش ساختار اجتماعی جامعه خود نظیر زبان، مذهب، پوشاک، علایق زیباشناختی، تفریحات و سرگرمی، ورزش، تغذیه می باشند (Jalali, Ahadi & Kiamanesh, 2016). هم چنین ارتباط هویت شخصی با میانجیگری هدف تسلط اجتناب باعاطفه مثبت مورد تأیید قرار گرفت. باید گفت افرادی که جهت گیری تسلط پرهیزی دارند، سعی در اجتناب از شکست داشته و در پی آن هستند که تکالیف را به طور کامل انجام دهند، بنابراین شکل گیری هدف تسلط پرهیزی باعث افزایش اعتماد به نفس و عواطف مثبت در آنان می شود. افرادی که دارای هویت شخصی بالایی هستند می توانند به جزئیات بیشتری از اطلاعات دست یابند. بر این اساس، آن ها جهات گوناگون موضوعات را مشاهده کرده و تداعی های بیشتر و متنوع تری نسبت به آن ها دارند. ولی تسلط داشتن به صورت فردی بر این گونه موضوعات و ناشناخته بودن برای دیگران سبب استفاده نکردن توسط افراد می شود. علاوه بر آن، این افراد می توانند حل مسئله خلاق را آسان کنند، مردم را قادر سازند تا با استفاده از راه حل هایی، بر مسائل دشواری که دیگران درنهایت، حل

آن‌ها برایشان سخت است، فائق آیند (درعین‌حال که از انجام کارهای عادی کم نشود) و در بعضی موارد، مردم خواهند توانست راه‌حلهایی برای برطرف کردن کشمکش‌های درون فردی پیدا کنند (Ghanbari, Esmaili, Purebrahimi & KHolgi, 2016)

درمجموع می‌توان گفت هنگامی که افراد عاطفه مثبت بیشتری را تجربه می‌کنند، تمایل به صرف زمان بیشتری در تکلیف و دستیابی به سطح بالاتری از عملکرد در آن تکلیف دارند. درحالی‌که تجربه عاطفه منفی بیشتر منجر به دستیابی به سطوح پایین‌تر از عملکرد می‌شود. از دیگر تلویحات مهم نتایج این تحقیق اهمیت دادن به ویژگی‌های رفتاری و هویتی افراد می‌باشد. زیرا افراد نیازمند محیطی می‌باشند که بتواند امر آموزش را تسهیل و همچنین هدایت‌کننده فرد به سوی شناخت توانایی ذاتی خود باشد (Honarparvaran, 2017) افرادی که از طریق تعاملات خود به نیازهای روان‌شناختی دیگران توجه می‌کنند حس تعلق خاطر در دیگران را به وجود می‌آورند و این سبب می‌شود که از روش‌های کنترلی سخت‌گیرانه و کاربرد عواطف منفی پرهیز کنند و اعتماد راسخی به توانایی‌ها و شایستگی‌های دیگران داشته باشند که این امر سبب ایجاد و بالاتر رفتن اعتمادبه‌نفس و شناخت بیشتر هویتی افراد خواهد شد. نقش برآورده شدن نیازهای اساسی هویتی افراد در اتخاذ جهت‌گیری‌های هدف این پیام را به متولیان علوم روانشناسی منتقل می‌کند که جو محیط‌های قرارگیری افراد باید به گونه طراحی شود که تقویت‌کننده استقلال شایستگی و پیوستگی افراد بشود (rahiminezhad, Jafari, 2016) همراه کردن آموزش با کنترل و اجبار هم کیفیت و هم احتمال حصول اهداف آموزش را کاهش می‌دهد. همچنین لازم است تکالیفی که از میزان چالش‌برانگیزی مطلوبی برخوردار هستند به افراد ارائه و از بازخوردهای به‌جا برای ارتقاء حس موفقیت و شایستگی در آن‌ها استفاده شود. علاوه بر این ضروری است که مسئولین آموزش عالی در زمینه برآورده شدن هر چه بیشتر نیاز به صورت پیوسته برنامه‌ریزی‌هایی را انجام دهند که افراد در فضایی خالی از حس انزوا و ترس به تعامل هر چه بیشتر با یکدیگر و افراد جامعه خود بپردازند و از این طریق احساس همدلی و عواطف مثبت در آن‌ها تقویت و سبب کاهش رقابت‌های بی‌مورد، استرس و در کل عواطف منفی خواهد شد.

References

- Ames, C. (1992). Classrooms: Goals, structures, and student motivation. *Journal of educational psychology*, 84(3), 261-271.
- Ames, C., & Archer, J. (1988). Achievement goals in the classroom: Students' learning strategies and motivation processes. *Journal of educational psychology*, 80(3), 260-267.

- Atkinson, J. W. (1957). Motivational determinants of risk-taking behavior. *Psychological review*, 64(6p1), 359-372.
- Avda. S. & Magno, A. (2014). International Student Mobility: An Identity Development Task. *International Journal of Humanities and Social Science*. 4, 89-103.
- Avey, J. B., Luthans, F., Hannah, S. T., Sweetman, D., & Peterson, C. (2012). Impact of employees' character strengths of wisdom on stress and creative performance. *Human Resource Management Journal*, 22(2), 165-181.
- Baumeister, R. F. (1999). *The self in social psychology*. Pa: psychology press. 13, 46-59.
- Berry, D. S., & Hansen, J. S. (1996). Positive affect, negative affect, and social interaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(4), 796-809 .
- Biscaia, R., Correia, A., Rosado, A., Maroco, J., & Ross, S. (2012). The effects of emotions on football spectators' satisfaction and behavioural intentions. *European Sport Management Quarterly*, 12(3), 227-242.
- Boekaerts, M. (1998). Do culturally rooted self-construals affect students' conceptualization of control over.. *Educational Psychologist*, 33(2-3), 87-108.
- Brown, A. (2011). Relationships, community, and identity in the new virtual society. *The Futurist*, 45(2), 29.
- Carless, D., & Douglas, K. (2008). Narrative, identity and mental health: How men with serious mental illness re-story their lives through sport and exercise. *Psychology of sport and exercise*, 9(5), 576-594.
- Cheek, J. M., Smith, S. M. & Tropp, R. (2002). Relational identity orientation a fourth scale for the AIQ. Paper presented at the meeting of the society for personality and social psychology. 31, 114-134.
- Côté, J. E. (2005). Identity capital, social capital and the wider benefits of learning: generating resources facilitative of social cohesion. *London review of education*, 3(3), 221-237.
- DeGeest, D., & Brown, K. G. (2011). The role of goal orientation in leadership development. *Human Resource Development Quarterly*, 22(2), 157-175.
- Douglas, S. C., & Martinko, M. J. (2001). Exploring the role of individual differences in the prediction of workplace aggression. *Journal of Applied Psychology*, 86(4), 547-559
- Dweck, C. S., & Leggett, E. L. (1988). A social-cognitive approach to motivation and personality. *Psychological review*, 95(2), 256-273.
- Elliot, A. J. (2006). The hierarchical model of approach-avoidance motivation. *Motivation and emotion*, 30(2), 111-116.
- Elliot, A. J., & McGregor, H. A. (2001). A 2x2 achievement goal framework. *Journal of personality and social psychology*, 80(3), 501-519.
- Elliot, A. J., & Reis, H. T. (2003). Attachment and exploration in adulthood. *Journal of personality and social psychology*, 85(2), 317-331.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity and the life cycle*, New York .Norton s co, Inc

- Flum, H., & Kaplan, A. (2006). Exploratory orientation as an educational goal. *Educational Psychologist*, 41(2), 99-110.
- Fredrickson, B. L. (2001). The role of positive emotions in positive psychology: The broaden-and-build theory of positive emotions. *American psychologist*, 56(3), 218-226.
- Ghanbari, S. Esmaili, Z. Purebrahimi, T. & KHolgi, H. (2016). The role of marital disturbance by mediating the quality of maternal care in anticipation Internalization and internalized problems of children. *journal of Psychological methods and models*, 7(26), 55-71
- Gruber, J., Hay, A. C., & Gross, J. J. (2014). Rethinking emotion: Cognitive reappraisal is an effective positive and negative emotion regulation strategy in bipolar disorder. *Emotion*, 14(2), 388° 396 .
- Hashemi, Z., & Jokar, B. (2010). An Investigation of the Relationship between Islamic Religious Orientation and different Aspects of Identity. *CPAP*. 1 (40), 59-74.
- Honarparvaran, N. (2017). The Effectiveness of Integrated Approach Imago Therapy and Object Relationship to Controlling Emotions Couples Treacherous. *journal of Psychological methods and models*, 8(27), 15-28.
- Isen, A. M. (2001). An influence of positive affect on decision making in complex situations: Theoretical issues with practical implications. *Journal of consumer psychology*, 11(2), 75-85.
- Jalali, I. Ahadi, H. & Kiamanesh, A. (2016). The study of the effect of family education based on Olson's approach to adaptation improvement Family cohesion. *journal of Psychological methods and models* 7(24):1-22
- Jamshidi, A., Arab Ameri, E., Alizadeh, N., & Salmaniyan, A. (2012). Relationship between sport orientation and sport anxiety in athletes participating in 10th student sport olympiad. *Journal of Development and Motor Learning*, 4; Pp: 37-55.
- Kaplan, A., & Flum, H. (2010). Achievement goal orientations and identity formation styles. *Educational Research Review*, 5(1), 50-67.
- Kaplan, A., & Maehr, M. L. (2007). The contributions and prospects of goal orientation theory. *Educational Psychology Review*, 19(2), 141-184.
- Khodafanahi, A.K. (2014). *motivation and emotional*. Tehran Publishing
- Korsgaard, M. A., Brodt, S. E., & Sapienza, H. J. (2005). TRUST, IDENTITY, AND ATTACHMENT. *THE ESSENTIALS OF TEAMWORKING*, 37.
- Marcia, J. E. (1966). Development and validation of ego-identity status. *Journal of personality and social psychology*, 3(5), 551-603.
- Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological review*, 98(2), 224-253.
- Matos, L., Lens, W., & Vansteenkiste, M. (2007). Achievement goals, learning strategies and language achievement among Peruvian high school students. *Psychologica Belgica*, 47(1), 51-70.
- Moshtaghi S.. Prediction of academic achievement by achievement goal orientation. *Educ Strategy Med Sci*. 2012; 5 (2) :89-94

- Neil, R., Hanton, S., Mellalieu, S., Fletcher, D. (2011). Competition stress and emotions in sport performer: The role of further appraisals. *Psychology of Sport and Exercise*, 12(4), 460-470.
- Nichols, A. R., Polman, R. J., Levy, A. R. (2012). A path analysis of stress appraisals, emotions, coping and performance satisfaction among athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 13(3), 263-270.
- Perrewé, P. L. & Spector, P. E. (2002). "Personality research in the organizational sciences". *Research in Personnel and Human Resources Management*. 21, 1-64.
- Pintrich, P. R. (2000). An achievement goal theory perspective on issues in motivation terminology, theory, and research. *Contemporary educational psychology*, 25(1), 92-104.
- Rahiminezhad, A., Jafari, M. (2016). The Mediating role of Commitment in Relationship between Identity styles and Eudemonic and Hedonistic Well-Being. *journal of Psychological methods and models* , 7(25), 83-100.
- Sadowski, M. (2008). *Adolescents at school: Perspectives on youth, identity, and education*. Harvard Education Press. 8 Story Street First Floor, Cambridge, MA 02138.
- Sanchez, D., & Carter, R. T. (2005). Exploring the relationship between racial identity and religious orientation among African American college students. *Journal of College Student Development*, 46(3), 280-295.
- Schunk, D. H. (2005). Self-regulated learning: The educational legacy of Paul R. Pintrich. *Educational Psychologist*, 40(2), 85-94.
- Seo, M. G., & Ilies, R. (2009). The role of self-efficacy, goal, and affect in dynamic motivational self-regulation. *Organizational behavior and Human Decision processes*, 109(2), 120-133.
- Was, C. A., Al-Harthy, I., Stack-Oden, M., & Isaacson, R. M. (2009). Academic identity status and the relationship to achievement goal orientation. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 7(2), 627-652.
- Watson, D., Clark, L. A., & Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: the PANAS scales. *Journal of personality and social psychology*, 54(6), 1063-320.
- White, K. M., Poulsen, B. E., & Hyde, M. K. (2017). Identity and personality influences on donating money, time, and blood. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 46(2), 372-394.
- Xue, G., Lu, Z., Levin, I. P., & Bechara, A. (2010). The impact of prior risk experiences on subsequent risky decision-making: the role of the insula. *Neuroimage*, 50(2), 709-716.
- Yosefi, J. (2015). The Relationship between Emotional Regulation and Positive and Negative Emotions with Psychological Well-being of Students. *J Neyshabur Univ Med Sci*, 3(1), 66-74.
- Zuccheromaglio, C., & Alby, F. (2011). Identity in sport teams. *Psychology*, 2(03), 202